

Parshas Vayetze/Vayishlach

By: Rabbi Levi Y. Garelik

How was Yakov Ovinu permitted to marry four sisters? (part 1)

Also:

1. Why did yakov marry Rochel after he was already married to Leah?
2. Why did Avrohom Ovinu wait till he was 99 to do Bris Mila? Why didn't he do it as soon as he learned about it in the Torah?
3. How come Shimon and Levi were able to kill all the people of Shchem?
4. What do we learn from this?
5. How does the "artscroll" translation deal with these questions?

Based on Likutei Sichos vol. 5 pages 141-149 and others

המקורות:

1. **ויצא כט,טז:** וללבן שתי בנות שם הגדולה לאה ושם הקטנה רחל. ועיני לאה רכות ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה.
2. **רש"י:** ועיני לאה רכות – שהיתה סבורה לעלות בגורלו של עשו ובכתה, שהיו הכל אומרים שני בנים לרבקה ושתי בנות ללבן, הגדולה לגדול והקטן לקטנה.

מה קרה בסוף:

3. **פסוקים יח-כב:** ויאהב יעקב את רחל ויאמר אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה.... ויעבד יעקב ברחל שבע שנים... ויאמר יעקב אל לבן הבה את אשתי כי מלאו ימי... ויאסף לבן את כל אנשי המקום ויעש משתה.
4. **פסוקים כג-כח:** ויהי בערב ויקח את לאה בתו, ויבא אתה אליו ויבא אלי' יעקב. ויתן לבן לה, את זלפה שפחתו ללאה בתו שפחה. ויהי בבקר והנה היא לאה, ויאמר אל לבן, מה זאת עשית לי, הלא ברחל עבדתי עמך, ולמה רימיתני?! ויאמר לבן, לא יעשה כן במקומנו לתת הצעירה לפני הבכירה. מלא שבוע זאת, ונתנה לך גם את זאת, בעבודה אשר תעבוד עמדי, עוד שבע שנים אחרות. ויעש יעקב כן, וימלא שבוע זאת, ויתן לו את רחל בתו לו לאשה. ויתן לבן לרחל בתו, את בלהה שפחתו, לו לאשה.

5. **אחרי יח יח: ואשה אל אחותה לא תיקח.**

נשאלת שאלה עצומה: איך נשא יעקב שני (ארבע) אחיות?

[זלפה ובלהה נדבר פעם אחרת, כי זו שיחה בפ' ויגש].

הביאור בזה תלוי בחקירה הידועה: האם (ואיך) האבות קיימו כל התורה? הבה נעיין:

6. **תולדות כו, ה: עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרת מצוותי חוקותי ותורותי. רש"י: וישמור משמרתו – גזרות להרחקות על אזהרות שבתורה. כגון שניות לעריות, ושבות לשבות. מצוותי – דברים שאילו לא נכתבו ראויין הם להצטוות, כגול גזל ושפיכות דמים. חוקותי – דברים שיצר הרע ואומות העולם משיבין עליהן, כגול אכילת חזיר ולבישת שעטנז, שאין טעם בדבר אלא גזירת המלך וחוקותיו על עבדיו. ותורותי – להביא תורה שבעל פה הלכה למשה מסיני.**

אז השאלה היא עוד יותר גדולה איך יעקב נשא אחיות, הרי זה נגד פסוק מפורש בתורה!

רוב המפרשים מביאים הרמב"ן:

7. **רמב"ן על הפסוק בתולדות כו, ה דלעיל: ויש לשאול א"כ איך...יעקב...נשא שתי אחיות...? והנראה אלי מדעת רבותינו, שלמד אברהם אבינו התורה כולה ברוח הקודש, ועסק בה ובטעמי מצוותי' וסודותי', ושמר אותה כולה כמי שאינו מצווה ועושה, ושמירתו היתה בארץ [הקודש] בלבד, ויעקב בחוץ לארץ בלבד נשא שתי אחיות...**

אבל לפי רש"י א"א לתרץ כן:

8. **וישלח לב, ד-ה: וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשיו אחיו, ארצה שעיר שדה אדום. ויצו אותם לאמר, כה תאמרון לאדני לעשיו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה. רש"י: עם לבן גרתי - ... בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים.**

דהיינו, שלשיטת רש"י גם בחוץ לארץ שמר כל המצוות ודלא כהרמב"ן.

ישנם עוד כמה תירוצים ונביא כמה מהם:

9. **פרשת דרכים (ר' יהודה רוזאניס, קושטא לפני 400 שנה. בנקאי, בעל המשנה למלך על הרמב"ם) דרך האתרים דרוש ראשון (ד"ה ובזה נבאר):** ונראה, דזה יובן עם מה שכתבנו לעיל בשם מהר"ש יפה שהקשה, למאן דאמר דכל העריות האסורות לישראל אסורות לבני נח היכי נסיב יעקב שתי אחיות? ותירץ דאחר שנימול אברהם נבדל הוא וזרעו מבין שאר בני נח, וכשנשא יעקב שתי אחיות וגירן לית בהו איסור קורבה דהו"ל כגר שנתגייר דמדין תורה לית בהו איסור קורבה ונושא אפילו

אחותו, ע"כ. וכבר כתבתי לעיל דתירוץ זה מועיל אי אמרינן דיצאו מכלל בני נח לגמרי, [אז] חשיבי רחל ולאחיהם, פשיטא דלא הותרו לו רחל ולאחיהם, אך אם לא יצאו מכלל בני נח לגמרי להקל עליהם, פשיטא דלא הותרו לו רחל ולאחיהם כיון דלבני נח חשיבי עריות. ואם כן יש לחקור, למ"ד דלא יצאו מכלל בני נח להקל למאן דיליף כל העריות בבני נח היכי נסיב יעקב שתי אחיות? לזה צריך לומר התירוץ האחר שתירץ שם מהר"ש יפה, דיעקב על פי הדבור נסבינהו.... לצורך קיום י"ב שבטים.

וקשה:

- א. לפי פירוש רש"י לא מצינו שיהי' "דיבור" כזה.
- ב. ומי יאמר ש"דיבור" מבטל הלכה? אולי צריך למצוא עצה איך שיהיו לו י"ב ילדים אבל לא לעבור איסור בשביל זה...
- ג. וגם בנוגע לזה שכותב ש"גר שנתגייר [כקטן שנולד דמין ואין להם קורבה] - רש"י אינו מביא כלל זה. וזה היפך פשוטו של מקרא. ובפרט שמרש"י לא משמע כן בכמה מקומות.
- ד. ועיקר השאלה - למה רש"י אינו מסביר איך נשא יעקב אחיות? מובן שהענין כ"כ פשוט שאינו צריך לפרש או שכבר פירש זה.

[In the Artscroll chumash – these are the answers given.]

* * *

והביאור - ובהקדים ענין כללי:

זה שהאבות קיימו את התורה לפני מתן תורה, האם זה הי' "חיוב" או "הידור/חומרא".

לפי פשוטו של מקרא זה הי' "חומרא". ישנם כמה ראיות ונביא כאן אחת או שתיים:

דוגמא א' **מברית מילה**: דלכא' נשאלת שאלה עצומה בנוגע למצות מילה:

10. **נדרים לב, א**: ואמר רב אמי בן ג' שנים הכיר אברהם את בוראו שנאמר עקב אשר

שמע אברהם בקולי, חושבני' [גימטריא של "עקב"] מאה שבעין ותרון.

11. **לך לך יז, כד**: ואברהם בן תשעים ותשע שנה בהמלו בשר ערלתו.

נשאלת השאלה: למה חכה עד שנהי' בגיל 99? הרי למדנו ש"עקב" שנה הי' "וישמור משמרתו"?

רוב המפרשים עונים שאברהם חיכה עד שהקב"ה יאמר לו כי:

12. **קידושין לא, א**: גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה.

אבל רש"י אינו מביא כלל זה. ובכלל למה אינו מסביר למה אברהם חיכה עד גיל 99?

והביאור: רש"י כבר הסביר את זה לעיל:

13. **נח ט, ה**: ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש I will demand an account for your blood

.I will also demand from an animal that kills, **מיד כל חי' אדרשנו**, (and) if you commit suicide

14. **רש"י: ואך את דמכם** – אף על פי שהתרתם לכם נטילת נשמה בבהמה, את דמכם אדרוש מהשופך דם עצמו. **לנפשותיכם** – אף החונק עצמו, אף על פי שלא יצא ממנו דם.

עכשיו יובן הכל:

אברהם הי' לו dilemma: מה "גובר" המצוה של עכשיו (ואך את דמכם) שאוסר עליו לשפוך דם, או החומרא לקיים מה שכתוב בתורה שתינתן לאחרים כמה מאות שנים? מובן שהמצוה של עכשיו, על פי זה מובן למה אברהם לא הי' יכול למול עד שנצטווה.

דוגמא שני':

מצינו עוד יותר בולט – לא רק בציווי של הקב"ה, אלא אפילו אם **האומות קבלו עליהם:**

15. **וישלח לד, כה:** ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו ויבואו על העיר בטח ויהרגו כל זכר. ואת חמור ואת שכם בנו הרגו לפי חרב.

ולכאורה הרי זה איסור שפיכות שמים? והביאור:

16. **וישלח לד, ז:** ובני יעקב באו מן השדה כשמעם, ויתעצבו האנשים מאוד כי נבלה disgraceful עשה בישראל לשכב את בת יעקב וכן לא יעשה. **רש"י:** וכן לא יעשה לענות את הבתולות **שהאומות** גדרו עצמן מן העריות על ידי המבול.

דהיינו, שהיות **האומות** גדרו עצמן מן העריות ושכם עבר ע"ז, הי' מותר להם להרוג את כולם.

* * *

עכשיו נבין איך יעקב נשא ב' אחיות, ובהקדים:

Lets analyze the story

17. **ויצא כט, יח:** ויאמר [יעקב ללבן] אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה. **רש"י:** כל הסימנים הללו למה? לפי שהי' יודע בו שהוא רמאי, אמר לו אעבדך ברחל, ושמה תאמר רחל אחרת מן השוק? תלמוד לומר בתך, ושמה תאמר אחליף ללאה שמה ואקרא שמה רחל? תלמוד לומר הקטנה, ואף על פי כן לא הועיל, שהרי רמהו.

ולכא' זה לגמרי לא מובן: יעקב יודע שלבן הוא רמאי והוא הכין עצמו לזה, ואח"כ כשלבן רימה אותו הוא שואל למה רימיתני? איזו מין שאלה זו? ולמה לבן עונה "לא יעשה כן במקומנו"? הוא הי' צריך לענות – רימיתני אותך כי אני רמאי?

אלא מוכרח כנ"ל: שהאומות נזהרו בהענין של רמי' – האלטן א ווארט.

ויעקב הי' עכשיו נגד dilemman האלטן א ווארט לרחל שהוא אמר לה שיתחתן אתה או לשמור מ"ש בתורה ואשה אל אחותה לא תקח, שזה רק חומרא, כי קיום התורה (אז) הי' רק חומרא, כנ"ל בארוכה.

18. ויחי מח, ז ברמב"ן: אבל הכוונה ליעקב שלא הולך אותה למערה, כדי שלא יקבור שם שתי אחיות כי יבוש מאבותיו, ולא היה הנשאת לו ראשונה בהיתר ורחל באהבתו אותה בנדר אשר נדר לה לקחה.

לסיכום: יעקב הי' מוכרח לישא ב' אחיות, כי אחרת הי' עובר על הזהירות של רמ"א. דהיינו שרחל היתה סובלת מפני "חומרא" של יעקב.

הוראה כללית – כשיהודי רואה שישנו יהודי שאינו יודע אודות אידישקייט וצריכים להתעסק אתו, אין יכול לומר שאני צריך את הזמן ללמוד תורה וכו' – ההידורים שלך ברוחניות אינם יותר יפים על החשבון של האחר.